

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра теоретичної і практичної філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зам. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

«31» 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
напрямок підготовки 031 Релігієзнавство
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Релігієзнавство
спеціалізація -
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2021/2022
Семестр V
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: Якубіна В.Л., канд.філос.н., доцент, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії

Пролонговано: на 20²²/20²³ н.р. (підпис, ПІБ, дата) Масімова Т.І. «31» 08 20²²р.
на 20__/20__ н.р. () «__» 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

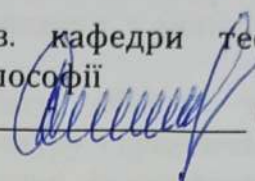
КИЇВ-2021

Розробник: Якубіна В.Л., канд.філос.н., доцент, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії

Затверджено

«27» серпня 2021 р.

Зав. кафедри теоретичної і практичної філософії

 (Людмила ШАШКОВА)

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» серпня 2021 року

Схвалено на 2022-2023 н.р. Зпр. № від 31.08.2022р.

Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – оволодіння студентами знаннями про основні засади соціального розвитку та відповідними вміннями їхнього застосування у науково-теоретичній роботі, викладанні навчальних дисциплін соціогуманітарного профілю, аналітичній діяльності та суспільно-політичній практиці; а також знаннями щодо предмету та основних концепцій філософії історії, етапів їхнього розвитку та різноманіття поглядів на особливості феномену історії у філософському контексті.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** загальні уявлення про теоретичну і практичну філософію; про специфіку філософських проблем у їхньому стосунку до релігії й суспільного життя; про засади критичного осмислення соціально-філософських концепцій; про загальну структуру світогляду та теоретичної і практичної діяльності людини з метою їх використання у різних сферах соціальної практики;
2. **Вміти** здійснювати аналітичну роботу; збирати та інтерпретувати наявну інформацію, обробляючи основну літературу з практичної та теоретичної філософії, ставити загальні цілі і основні завдання філософських досліджень; оперувати основними складовими теоретичної і практичної філософії у повсякденному житті і загальній соціальній практиці; полемізувати стосовно ключових соціально-філософських проблем, пов'язаних із сучасністю;
3. **Володіти елементарними навичками** розв'язувати задачі та практичні проблеми у процесі навчання; опрацьовувати літературу з теоретичної та практичної філософії; обґрунтовувати цілі та напрямки досліджень у філософії, зокрема аналізувати філософські проблеми соціальної філософії, прогнозувати відповідні тенденції та наслідки її розвитку.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Соціальна філософія*» до блоку дисциплін вибору факультету та викладається у I семестрі на 3 курсі бакалаврату. Сучасна соціальна філософія займає помітне місце серед дисциплін, що відносять до сфери практичної філософії. Цікавим моментом розуміння дисципліни є її інтерпретація в якості загальної соціальної теорії, а також світоглядні функції та академічні особливості соціальної філософії, адже особа постає саме як істота соціальна.

Для успішного опрацьовування тем курсу необхідно систематично використовувати іншомовні матеріали (англомовні й російськомовні), у цьому є певна наукова доцільність, оскільки – метою університетської освіти є надання доступу студентам до вивчення спектру першоджерел, однак багатьох потрібних перекладів українською мовою досі немає.

Детальний перелік тем, які розкриває дисципліна:

Тема 1. Сучасна соціальна філософія

Тема 2. Теорія історичного матеріалізму Карла Маркса

Тема 3. Теорія соціального реалізму Еміля Дюркгайма

Тема 4. Теорія соціальних форм Георга Зіммеля

Тема 5. Теорія соціальної раціоналізації Макса Вебера

Тема 6. Теорія символічного інтеракціонізму Джорджа Герберта Міда та теорія соціальних систем Талкота Парсонса

Тема 7. Поняття та особливості соціально-історичного суб'єкта

Тема 8. Маса як специфічний тип соціальної спільності

Тема 9. Глобальне і локальне у сучасному світоустрої

Тема 10. Постіндустріалістські проекти соціальних передбачень змін у світі: інформаційно-комунікаційні напрями розвитку та трансформацій людства.

Отже, саме соціальна філософія дозволяє студентам здобути цілісне уявлення стосовно феномену суспільства, однак, це не спрощує уявлень щодо складності й багатоманітності соціального, адже методологічні настанови, якими оперує викладач курсу, спрямовують до постійного і самостійного осмислення різноманіття оточуючого соціального світу й нових пошуків.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам опанування базовими положеннями класичних соціально-філософських теорій, проаналізувати проблематику співвіднесення інституційних та позаінституційних аспектів соціального життя, виявити сутнісні аспекти специфіки перебігу соціально-політичних процесів сучасного суспільства; опанувати базовими знаннями про сутність історичного, можливості знаходження загальнолюдської єдності, розкрити ідею «кінця історії»; питання щодо суб'єкта історії, шляхів реалізації людських сутнісних сил в історії; опанувати темами: глобалізація/глокалізація, інформаційні суспільства, нові геополітичні орієнтири, ідентичність/ідентифікація у сучасному світі.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність проведення дослідження на належному рівні. 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 8. Здатність виявляти сучасні тенденції співіснування різних релігій і конфесій в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу.

ФК 10. Здатність виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і їх застосування при аналізі актуальних суспільних проблем.

5. Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, методи, теоретичні основи вивчення соціальної філософії;	Лекції, семінари, самостійна робота	Контрольна робота, участь в дискусіях, конспект першоджерел	10

1.2	основні ідеї та проблематику класичних й сучасних соціальних теорій;	Лекції, семінари, самостійна робота	Контрольна робота, участь в дискусіях, конспект першоджерел	10
1.3	базові положення філософського осмислення історичної проблематики;	Лекції, семінари, самостійна робота	Контрольна робота, участь в дискусіях, конспект першоджерел	5
Вміти:				
2.1	аналізувати соціально-філософську та філософсько-історичну літературу (як тексти першоджерел так й критичні дослідження);	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, конспект першоджерел	5
2.2	готувати елементи навчального матеріалу для лекцій та семінарів з використанням соціально-філософських та філософсько-історичних теорій та методів;	Лекції, семінари, самостійна робота	Усна доповідь, доповнення, конспект першоджерел	5
2.3	визначати доцільність застосування соціально-філософської та філософсько-історичної літератури до аналізу конкретних соціально-культурних ситуацій;	Самостійна робота	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, філософське есе, конспект першоджерел	5
2.4	формулювати основні наукові проблеми їх дослідження та обґрунтовувати шляхи їх можливого вирішення;	Семінари, самостійна робота	Контрольна робота, усна доповідь, есе, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, конспект першоджерел	5
Комунікація:				
3.1	демонструвати здатність до вільної фахової комунікації мовою навчання;	Лекції, семінари	Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях, інтерактивна робота у малій групі та	10

			презентація її результатів	
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних веб-ресурсів, читання новітньої наукової літератури в підготовці до занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях, есе, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	5
3.3	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Лекції, семінари	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, філософське есе, конспект першоджерел	10
3.4	брати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи;	Лекції, семінари	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях	10
	Автономність та відповідальність:			
4.1	виконувати комплексні завдання та професійні обов'язки дослідника в галузі практичної та теоретичної філософії;	Самостійна робота	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	10
4.2	брати участь у роботі фахових аналітичних груп, вирішуючи типові і нестандартні задачі із всією повнотою відповідальності.	Самостійна робота	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2
	Програмні результати навчання												
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.		+	+				+	+	+	+		+	+

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової письмової роботи – есе (мінімум 12, максимум 20 балів).

	Семестрова кількість балів	Підсумкова письмова робота (есе)	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів					
		Min b – 48 (балів)			Max b – 80 (балів)		
		b	×n	Σ	b	×n	Σ
Аудиторна робота: усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах	До тем 1-10 протягом семестру, згідно з графіком навчальних занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	3	5	15	5	5	25
Конспект першоджерела	Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. 3 точки зору соціального біхевіориста (глави за вибором): [можливе інше першоджерело за погодженням із викладачем]	6	1	6	10	1	10
Самостійна індивідуальна робота	Філософське есе (одне з переліку тем): 1) Повсякденність в контексті соціальної філософії 2) Суспільство як складний феномен: можливості аналізу	5	1	5	9	1	9
	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів (двічі у семестрі)	5	2	10	8	2	16
Контрольні роботи	Двічі протягом семестру: після тем: 1-6 і 7-10	6	2	12	10	2	20
Підсумкова робота в письмовій формі	Постіндустріальні проекти сучасних суспільств (комплексна аналітика змін та	12	1	12	20	1	20

(есе)	перспективи розвитку)						
Підсумкова оцінка з дисципліни				60			100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2-1 бал – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення:

3-2 бали – доповнення змістовне, конструктивно доповнює обговорення теми

1 бал – доповнення змістовне

2. Конспект першоджерела:

10-7 балів – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

6-1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

3. Самостійна індивідуальна робота: філософське есе (1) та інтерактивні пари (2)

(1)

9-6 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

5-1 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності та фрагментарність викладу

(2)

8-6 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження, професійний виклад змісту фаховою мовою

5-1 бал – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає,

але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності та фрагментарність викладу

4. Контрольні роботи (двічі протягом семестру):

10-7 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, розкриваючи зміст поставлених питань

6-1 бал – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, або ж намагається це робити; зміст завдання майже не розкрито, але є спроба виконання роботи

5. Підсумкова робота в письмовій формі (есе):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність підсумкової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє несамостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1. Сучасна соціальна філософія	2	2	4
2	Тема 2. Теорія історичного матеріалізму Карла Маркса	2		4
3	Тема 3. Теорія соціального реалізму Еміля Дюркгайма	2	2	4
4	Тема 4. Теорія соціальних форм Георга Зіммеля	2	2	4
5	Тема 5. Теорія соціальної раціоналізації Макса Вебера	2	2	4

6	Тема 6. Теорія символічного інтераціоналізму Джорджа Герберта Міда та теорія соціальних систем Талкота Парсонса	2		4
7	Тема 7. Поняття та особливості соціально-історичного суб'єкта	2		4
8	Тема 8. Маса як специфічний тип соціальної спільноти	2	2	4
9	Тема 9. Глобальне і локальне у сучасному світоустрої	2	2	4
10	Тема 10. Постіндустріалістські проекти соціальних передбачень змін у світі: інформаційно-комунікаційні напрями розвитку та трансформацій людства	4	2	4
11	Конспект першоджерела			2
12	Індивідуальна самостійна робота/інтерактивна робота у малій групі	4		4
13	Контрольні роботи (двічі протягом семестру)	4		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **46 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. Друге, перероблене видання / Бенедикт Андерсон. – Київ. : КРИТИКА, 2001. – 276 с.
2. Арндт Х. Джерела тоталітаризму / Ханна Арндт. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2002. – 539 с.
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості : дослідження категорії громадянське суспільство / Юрген Габермас. – Львів : Літопис, 2000 – 318 с.
4. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевности / пер. з англ. А. Марчинського. К.: Критика, 2013. – 176 с.
5. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / пер. з нім. О. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2011. – 408 с.

6. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. / пер. з фр. В. Ховхун. Київ: Видавництво. Соломії Павличко «Основи», 2004. – 230 с.
7. Бойченко М. І. Соціальна філософія: Підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2020. 624 с.
8. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / пер. з нім. Київ: Основи, 1998. 534 с.
9. Гантінгтон С. П. Універсальна цивілізація? Модернізація та вестернізація / С. П. Гантінгтон // Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. – Львів : Кальварія, 2006.
10. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Ентоні Гіденс. – К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с.
11. Дюркгайм Е. Самогубство : соціологічне дослідження / Еміль. Дюркгайм ; [пер. з фр. Л. Кононович]. – К. : Основи, 1998. – 519 с.
12. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії / пер. з фр. Г. Філіпчука та З. Борисюк. Київ: Юніверс, 2002. – 423 с.
13. Зимель Г. Філософія грошей. / пер. з нім. І. Андрущенко і В. Терлецького. Харків: Фоліо, 2019. 672 с.
14. Жижек С. Дразливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології. – К. ППС-2002, 2008.
15. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX–XX століть / Володимир Єрмоленко. – Київ : Видавництво ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 480 с.
16. Канкліні Н.Г. Уявлена глобалізація / Нестор Гарсія Канкліні. – К. : Видавництво Анетти Антоненко; К. : Ніка-Центр, 2016. – 256 с.
17. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / Мануель Кастельс, Пекка Хіманен. – К. : „Видавництво „Ваклер” у формі ТОВ, 2007. – 304с. – (Cogitatio nova).
18. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель / Мануель Кастельс. – К. : „Видавництво „Ваклер” у формі ТОВ, 2006. – 256 с. – (Cogitatio nova).
19. Манхейм К. Ідеологія і утопія / пер. з нім.. Колісніченко А. І., Шкірчак С. І. Історія політичної думки XX-XXI століть у першоджерелах: [навчальний посібник]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Том 1. С. 64-73.
20. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року /пер. з нім. // Маркс К., Енгельс Ф. З ранніх творів. К.: Політвидав України, 1973. С. 520-532, 578-597.
21. Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / пер. з англ. К. : Український центр духовної культури, 2000. 374 с.
22. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість / пер. з англ.. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. 338 с.
23. Рікер П. Ідеологія та утопія / пер. з франц.. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 386 с.
24. Сучасна зарубіжна соціальна філософія : Хрестоматія / Міжнародний фонд "Відродження" / Віталій Лях (упоряд.). К. : Либідь, 1996.
25. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями : Хрестоматія / Міжнародний фонд "Відродження" / С.Л. Удовік (ред.), В.В. Лях (упоряд.), В.С. Пазенок (упоряд.). К. : Ваклер, 1996.
26. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство / Фердинанд Тьоніс ; [пер. з нім. Н. Комарова, О. Погорілий]. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 262 с.

27. Філософія історії, Розділ 5 (авторка – В. Якубіна): С. 185-232.// Теоретична і практична філософія : навч. посіб. заг.ред. Л.О. Шашкової. - К. : ВПЦ “Київський університет”, 2017. – 463 с
28. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / Зигмунд Фройд. – К. : Основи, 1998. – 709 с.

Додаткова:

29. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting. Basic Books. NY (1999)
30. Drucker P.F. Post-Capitalist Society. -N. -Y.: Harper Business (1993)
31. Castells M. Information Age: Economy, Society and Culture : trilogy / Manuel Castells. – Blackwell Publishing Ltd, 2004.:
V. 2. – The Power of Identity-2nd ed. p. cm. – 2004. – 537 p.
32. Gumbrecht H.U. Our Broad Present: Time and Contemporary Culture (Insurrections: Critical Studies in Religions, Politics, and Culture) / Hans Ulrich Gumbrecht. – New York, Columbia University Press (2014)
33. McLuhan M. The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man. — Toronto : Univ. of Toronto Press (1962)
34. Robertson Roland and White Kathleen M. Globality and Modernity, Sage Publications, London (2002)
35. Simmel Georg. How is society possible? American Journal of Sociology 16, (1910-11): 372-391.